

Snörmakare Aljo får en idé

NOVELLER

AV

Ivo Andrić

*I urval och översättning av
Torsten Sjöfors*

Nydeå Förlag

Innehåll

<i>Bron över Žepa</i>	7
<i>Berättelsen om vesirens elefant</i>	17
<i>Porträttmålning</i>	66
<i>Osaticanerna</i>	79
<i>Ćorkan och lindanserskan</i>	120
<i>Mila och Prelac</i>	135
<i>Ett brev året 1920</i>	156
<i>Tecken</i>	173
<i>Skolresa</i>	186
<i>Kvinnan på stenhällen</i>	196
<i>Buffé »Titanik«</i>	216
UTTAL OCH KARTA	254

Snörmakare Aljo får en idé

© Nydeå Förlag 1995

Första upplagan, oktober 1995

Förlag: Nydeå Förlag, Pl 2210, 280 70 Lönsboda. Tfn 0479-50058

© Översättning från serbo-kroatiska: Torsten Sjöfors

Grafisk form: Daniel Sjöfors

Illustration: Daniel Sjöfors

Satt med Berling

Tryckt hos Kristianstads Boktryckeri AB, Kristianstad 1995

ISBN 91-630-3517-0

Bron över Žepa

SITT FJÄRDE ÄMBETSÅR hade storvesiren Jusuf skakats i sin maktställning och som offer för en lömsk intrig fallit i onåd. Hela vintern och våren (som det året varit kall och rå och inte velat ge plats för sommaren) hade kampen varat. Men med maj månads inbrott hade han lämnat sin fångenskap som segrare. Livet hade gått vidare, praktfullt, fridsamt, enformigt. Från dessa vintermånader då mindre än en knivsegg hade skilt livet från döden, ärans tinnar från avgrunden, hade emellertid något resignerat och eftertänksamt stannat kvar hos segraren vesiren. Detta ousägliga, som livserfarna och luttrade människor upplever som en dold inre skatt och som endast sällan och då omedvetet yppar sig i en blick, en rörelse, ett ord.

Under sin bortovaro, ensam och i onåd, hade han livligare erinrat sig sin härkomst och sitt hemland. Ty missräkningen och smärtan hade fört tankarna till det förgångna. Han hade mints sin far och mor. (De hade båda dött medan han ännu var anspråkslös hjälpreda åt uppsyningsmannen över de kejserliga stallen; deras gravar hade han låtit kanta med sten, och en vit gravvård hade han låtit resa). Han hade i minnet återkallat Bosnien och byn Žepa, från vilken han vid nio års ålder blivit bortförd.

Det hade varit en lisa i olyckan att tänka på landet där borta och den glest befolkade byn Žepa, där det i varje hus berättades om hans ära och framgång i Istanbul, men där ingen kände till eller ens anade ärans avigsida och inte heller till vilket pris framgången uppnås.

Så sent som denna sommar hade han tillfälle att tala med människor som kom från Bosnien. Han frågade alltid ut dem, och de gav honom besked. Efter upproren och krigen hade landet drabbats av oordning, armod, svält och allehanda sjukdomar. Han förordnade om en icke oansenlig hjälp åt alla de sina, hur många det än återstod av dem i Žepa, och föranstaltade samtidigt att det framkom vilka byggnader de var i störst behov av. De lät honom veta att Šetkićs hade ytterligare fyra hus och var de förmögaste i byn, men att byn liksom hela trakten blivit utarmad, att deras moské förfallit och eldhärjats, bybrunnen sinat; men det värsta var att de inte hade någon bro över floden Žepa. Byn låg på en kulle alldeles intill Žepas utflöde i Drina, och den enda vägen till Višegrad gick över Žepa ett femtiotal steg ovanför mynningen. Huruvida plankbro de än färdigställdes förde vattnet bort den. Ty antingen svälldes Žepa, plötsligt och utan föregående varning som alla bergflöden, och ryckte loss och förde med sig balkarna; eller också steg Drina och dämde för och täppte till Žepa vid mynningen, varpå denna i sin tur växte och lyfte bron så att det blev som om den aldrig ens funnits där. Och om vintern åter blev det ishalt på plankorna så att både folk och få slog sig fördärvade. Den som där kunde bygga en bro åt dem skulle göra dem den största tjänsten.

Vesiren skänkte sex mattor till moskén och så mycket pengar som behövdes för att framför den anlägga en brunn med tre vattenkranar. Och samtidigt bestämde han att de skulle få sin bro uppförd.

I Istanbul bodde vid denna tid en italienare, en byggmästare som hade uppfört några broar i trakten av Istanbul och blivit ryktbar tack vare dem. Denne lejdes av vesirens skattmästare och sändes tillsammans med två hovmän till Bosnien.

Snön låg ännu kvar när de anlände till Višegrad. Några dagar framöver såg de förundrade višegradborna hur byggmästaren, böjd och gråhårig men rosig och ungdomlig i ansiktet, gick runt vid den stora stenbron, knackade på den, smulade mellan fingrarna sönder murbruk från fogarna och smakade på det, och hur han stegade upp brovalven. Därefter for han för några dagar till Banja, där det kalkstensbrott var beläget där stenen till višegradbron hämtats. Han skaffade daglönare och lät blottlägga fyndigheten, som hade blivit helt och hållet täckt av jord och bevuxen med snår och tallskog. De grävde tills de fann en bred och djup ådra, vars sten var tätare och vitare än den som lämnat material till višegradbron. Därifrån for han nedför Drina ända till Žepa, där han såg ut ett överskeppningsställe för stenen. Sedan återvände den ene av vesirens män till Istanbul med kostnads-kalkyl och ritningar.

Byggmästaren stannade kvar och väntade, men han ville inte bo vare sig i Višegrad eller i något av de kristna husen lite högre upp ovan Žepafloden. På åsen i den vinkel som Drina och Žepa bildar uppförde han åt sig en timmerstuga – vesirens ombud och en skrivare från Višegrad var hans tolkar – och i den bodde han. Han lagade själv sin mat. Av bönderna köpte han ägg, grädde, lök och torkad frukt. Men – säger man – kött köpte han aldrig. Dagarna i ända snidade han, gjorde skisser, undersökte olika kalkstensarter eller studerade Žepas lopp och strömriktning.

Under tiden infann sig även den andre tjänstemannen med vesirens godkännande och med den första tredjedelen av de erforderliga pengarna.

Arbetet satte igång. Folk kunde inte låta bli att förundra sig över det ovanliga arbetet. Det som byggdes liknade inte ens en bro. Allra först slog man ner tunga furustockar snett över Žepa och mellan dem två pårader, förenade dem med flätade vidjor och lade på ett lerlager, liksom en skans. På så sätt fick man floden att böja av, och den ena hälften av flodbädden blev torrlagd. Just som man fullbordat detta arbete, bröts en dag, någonstans uppe i bergen, himlens fördämningar och genast grumlades Žepa och